

Finnset
9310 SØRREISA
Telefon: ~~089 61 074~~

Telefon: 77 86 10 71

Telefax: 77 86 10 71

Til : *INO/Folk og Land*

Telefax: *22 5627 75*

Adr : *Edisberg*

Fra : *Krogstad*

Dato :

Antall sider: *4*
(inkl. denne)

Hei på dere!
Sender dere mine minner fra
høstarbeidsleiren Sletta for
vel 50 år siden
Hjertelig hilsen
Ivar

"SLETTA"

Ett år, fra november 1945 til desember 1946 ved Sletta Hjelpfengsel, Tromsdalen.

"Nei, god dag Ivar, velkommen hit! Har du hilst på ho Ingeborg". "Nei", svarte jeg. "Da går vi og hilser på, og får oss en kopp kaffe". Slik blei jeg mottatt da jeg på min første dag ved Sletta i slutten av november 1945 meldte meg hos Georg, sjefen for Sletta Hjelpfengsel i Tromsdalen.

George var gift med min kusine Ingeborg, og vi var gode venner.

Med George som sjef var vi garantert å få det så bra som over hode mulig, tenkte jeg, og det skulle vise seg å holde stikk.

Sletta blei fangeleir under krigen og het da "Krøkebørsletta".

Dette var noe ganske annet enn det jeg hadde opplevd på "Toppen" ved Mosjøen og på "Lille Ila" i Harstad. Vokterne der var ikke helt grei, og vi fikk nesten ikke mat. Hele tiden hadde vi inntrykk av at et eller annet skulle hevnes, men hva? vet jeg enda ikke. På Toppen var vi fire Frontkjempere som bodde på samme rom i øverste etasje, vi var farlige, og til å begynne med fikk vi ikke komme ut for lufting. Vi fikk utrolig lite mat og sulten gnog i tarmene, vi snakket om mat, drømte om mat og like sulten var vi. Det hendte noen ganger at vi klarte å lure til oss noe potetskrell og andre rester fra kjøkkenavfallsdunkene på vår vei for å hente mat, men det var langt fra nok til å bli mett av.

I slutten av juli blei jeg sendt til Harstad. Her tilbrakte jeg 5 dager i fyllearresten før de kjørte meg til "Lille Ila", som landssvikleiren i Harstad blei kalt. I første omgang var det nesten som å komme heim, for her traff jeg far min, begge brødrene mine og en onkel samt mange venner og bekjente.

"Lille Ila" blei litt etter litt bedre og ut i september fikk vi så mye mat at vi mange ganger blei mett. Det var lite å ta seg til, og dagene blei lange. For å avhjelpe kjedsomheten laget vi revy og vi hadde mye moro både under øvelsene og senere fremvisningen. Vi fikk god kritikk, og flere politifolk kom og overvar tre forestillinger.

Den 22. november kom jeg sammens med min bror Eirik, skøyteskipper Simonsen og statspolitibetjent Elgåen for lagmannsretten. I løpet av dagen klarte lagmannsretten, (som til forveksling lignet på tysk standrett,) å komme igjennom sakene til de fire tiltalte. Dagen etter fikk vi forkynt dommene. Elgåen 4 1/2 år, Simonsen 3 år, Eirik 1 1/2 år og jeg 3 1/2 år. Kort tid etter blei fangene overført til andre leire. Noen, og deriblant Eirik og jeg blei overført til Sletta fangeleir, Tromsdalen. Min far, min eldste bror med flere slapp fri og "Lille Ila" nedlagt.

Tidlig på vinteren 1946 meldte 12 mann seg frivillig (en gang frivillig, alltid frivillig) til å være med frakteskuta "Ørnulf" til Sørreisa for frakting av favneved til byen. Både Eirik og jeg meldte oss selvfølgelig på dette prosjektet. I Sørreisa var det bestilt lastebiler som hentet veden på gården Nordhus ved Andsvatnet, 15 km. kjøring. Vår oppgave var pålastning på bilene, lempe veden ombord og stable den. Mens vi låg ved kai Sørreisa bodde vi i et husvære

2

på kaiområdet som tilhørte luftforsvaret, etter første besøk nektet de oss videre bruk av lokalene. Det var nå fare for stopp med denne transporten. Jeg tillot meg da, uten å ha konferert med mine foreldre å foreslå at såfremt tillatelse fra mine foreldre med godkjenning fra politimesteren skulle vi for resten av turene bo heime hos oss i Sommerstua, på gården vår i Sørreisa. En slik ordning ville passe meget bra, da gården vår låg 5 km. fra kaia og mot lasteplassen. Tillatelsen og godkjenningen kom, og vi gjorde 12 turer til. Jeg var kokk på disse turene og deltok bare sporadisk i lastearbeidet.

En dag det var særdeles kaldt, følte nok vakta det spesielt ille siden han ikke deltok i arbeidet, etter å ha frosse en time sier han til en av fangene: "Isaksen, du overtar vakta," inn i første bil og borte var han. Da vi kom etter satt han inne hos min mor og drakk kaffe.

Den siste turen blei noe dramatisk, da vi var ferdig med innlastingen fikk vi storm og skipperen nektet å seile. Mat hadde vi tilmålt for et visst antall dager og nå blei det krise. Bare 1 km. unna var det en tysk leir og jeg hadde hørt at det fremdeles var endel soldater der, så jeg ba om å få fri en par timer. Jeg fikk fri, ruslet avgårde til tyskleiren, og her traff jeg flere kjenninger blant soldatene fra tiden før jeg reiste ut, jeg forela vårt problem for dem, og dermed var det ikke noe problem lenger. Flere kasser med hermetikk blei lastet på en bil og så kjørte de meg heim, mat nok og stor stas.

Da stormen stilnet noe av la vi sent på dagen ut på tur tilbake til Tromsø. Stormen var ikke helt over, og når vi kom så langt at vi fikk vinden inn Malangen og dermed forenfor tvers med kraftig slingring, rausa endel dekslast og låste rorkjettingen, som her låg utsatt til. Vi måtte lempe flere mål ved på havet før vi i siste liten fikk skuta under kontroll og berga oss bort fra land, det var så vitt vi klarte det.

Det første som skjedde etter at vi kom tilbake til leiren var å dele ut resterende hermetikk, tre bokser til hver deltager. da den siste boksen var utlevert kom den ene av vaktene som hadde vært med på turen og forlangte hermetikken levert til politikjøkkenet. Aldri noensinne har jeg blitt så rasende, jeg tok og rista han samtidig som jeg huta han ut av brakka med beskjed om at det ikke var aktuelt med noe hermetikk til politiet. Det var fangene som hadde fått hermetikken og dermed basta. Han strauk ut av brakka og vi hørte ikke noe mere om den saken.

Tidlig på våren fikk Eirik og jeg tillatelse til å starte bilverksted i leiren, fjøset i leiren var stort og vi fikk disponere en del av dette bygget. Det blei i all enkelhet, da det kun var handverktøy vi rådde over. Vi hadde to lastebiler i leiren, "Svartemaja" fra byen samt en del andre biler og motorsykler tilhørende politifolk. Når en bil var reparert måtte den prøvekjøres, og det ofte uten vakt utafør leiren, det gikk veldig bra inntil en eller annen bemerket at vi ikke hadde førerkort. Men dette lot seg også ordne, vi fikk begge kjøre opp til førerkort i 1946. I juli slapp Eirik ut og fikk sin frihet, men var flere ganger innom på besøk.

Ei natt utpå høsten blei jeg vekt av vakta som ba meg kjøre ei kvinne til ferga, ho måtte på fødehemmet. Jeg rykka ut med svartemaja og fikk kvinna avgårde med ferga. Fødselen gikk bare bra, hørte jeg senere.

George var før krigen fenrik og lensmannsbetjent. Han likte seg ikke som fengselsmann og gikk tilbake til hæren sommeren 46. I 48 blei han overflyttet til flyvåpenet hvor han avanserte til oberstløytnant. Han var en ærlig og tvers igjennom hedersmann.

Etter George fikk vi en politimann Franz som sjef, og så han var en ærlig og skikkelig kar, en fin mann!

Siste helga i august 46 organiserte vi en tur til Sørreisa, en av leirens lastebiler blei stilt til disposisjon for oss da vi skulle heim og gjøre dugnad som betaling for husvære under favnevedtransporten. Mange av de som hadde vært med på favnevedtransporten, Ingeborg som enda bodde ved leiren samt en av vaktene blei med på turen. Det blei denne dagen gjort en skikkelig god dugnad. Og vi hadde det riktig hyggelig på lørdagskvelden for denne helga 27. august 1946 feiret vi sammen med mine foreldre deres sølvbryllupsdag. Selvfølgelig var jo også mine øvrige søsken med på moroa.

Franz sluttet brått hos oss i oktober, desværre. Nå kom det fengselsfolk og overtok og det blei andre boller.

Vi var noen få som hadde søkt om å få komme på kurs, det blei innvilget og vi reiste straks før jul til Gulskogen Tvangsarbeidsleir ved Drammen.

På Gulskogen arbeidet vi på spreng for å komme i gang med kurs snarest mulig. Oppholdet på Gulskogen kan jeg fortelle om ved en senere anledning.

Ivar

En av fangene laget en sang med henblikk på favnevedtransporten:

"Pramdragernes Sang."

Mel. "Norrøna folket det vil fare....."

1. Sørreisa folket det vil fare
det vil føre ved til andre
Favnevedstabler kaster gjenglans
::ansvar øker folkets arbeid::
Da vi kom fra "Ørnulf-ferden"
tentas kvalmens alle kvaler
og vår ungdom lå i brakka
og det lyste langt av ve-er.
Sørreisa folket det vil fare o.s.v.	2. Tre som før var stort og mektig
felltes nu og bort det bares
Tromsø by ble overkastet,
::fylte prammer lå på redene::
Kvinneres krav til brenselnemnda
nu ble målt til vinterbrensel.
Morens krav til sine sønner
nu ble evig sag og kløving.
Sørreisa folket det vil fare o.s.v.
3. Hvor på veg to fanger møttes
måtte de om veden tale
i fordømmelsene enig
::ble de brødre før de skiltes::
Men de gamle som satt etter
reiste seg på krykkestaven
priste Gud og sa: "Vi er sykemeldte
glad, ja glad vi fyrer."
Sørreisa folket det vil fare o.s.v.	4. Av bedrift som ei fornyes
føres rust på fangeviljen.
Evig ved må Tromsø brenne
::og av fanger kun det føres::
Derfor går med damp og prammen
over Balsfjord og Malangen
atter alle NS-fanger
mot vedstabler i det fjerne.
Sørreisa folket det vil fare o.s.v.